

Råd till debutanter

Att tänka på när du ska
ge ut din första bok

• SVERIGES FÖRFATTARFÖRBUND
Huvudorganisation för Sveriges författare och litterära översättare

STEG 1 Att skicka ditt manus till förlag

Hur skyddar jag mitt manus?

Att ha upphovsrätt till ett verk innebär att ha ensamrätt att förfoga över verket.

I Sverige finns inget formkrav för att få upphovsrätt. Du kan således inte registrera ditt verk för att få upphovsrättsligt skydd.

Upphovsrättslagen ger dig som upphovsman automatiskt ett skydd i och med att ditt verk skapats. Men när du låter andra ta del av ditt verk innan det är utgivet kan det finnas anledning att vara försiktig.

Om du har en idé till t ex en faktabok kan det vara klokt att inte avslöja allt vid din första kontakt med ett förlag, eftersom idéer i sig inte är skyddade av upphovsrätt. Skriv i så fall hellre ett synopsis.

För att märka ditt manus kan du numrera, signera och datera varje textside. Som upphovsman av ett verk kan du också ange copyrightsymbolen © på ditt verk/manus/synopsis. Symbolen står för copyright, det engelska ordet som närmast motsvarar upphovsrätt. Symbolen har ingen rättslig verkan i Sverige, men det är internationellt vedertaget att ange © följt av upphovsmannens namn och årtal för första publicering/årtal för verkets tillkomst. Symbolen tjänar som påminnelse att verket är skyddat av upphovsrätt och varnar den som vill använda verket att de flesta nyttjanden kräver tillstånd.

Sedan skickar du synopsis/et/manuset jämte ett följebrev till mottagaren samtidigt som du skickar en kopia i rekommenderad försändelse till dig själv. Din egen försändelse behåller du oöppnad. Vid en eventuell tvist om vem som är upphovsman har du möjlighet att visa att din text existerade vid en viss tidpunkt (datumet på det rek. brevet).

Var noga med att följa förlagets anvisningar om hur förlaget önskar ta emot manus för bedömning. Anvisningar finns ofta på förlagens hemsidor.

Vilket förlag ska jag välja?

Välj ett förlag som ger ut just den typen av böcker som du har skrivit. Du kan söka efter förlag på Internet, t ex under Branschsök på Svensk Bokhandels hemsida www.svb.se.

Hur lång tid måste jag vänta?

Det är bra att skriva i följebrevet att erbjudandet förfaller om inte förlaget svarat inom en viss tid (t ex tre veckor). Då svarar förlaget snabbare och efter fristens utgång kan du utan problem erbjuda ditt manus till andra förlag. Om du skickar ditt manus till flera förlag samtidigt bör du i följebrevet upplysa förlaget om detta.

STEG 2 Inför avtalstecknande

Vad ska jag tänka på när jag tecknar förlagsavtal?

Du bör tänka på hur stor del av din upphovs-rätt du upplåter. Upplåtelsen i förlagsavtalet omfattar normalt rätten att utge verket i bokform på svenska språket och omfattar således inte andra medier och länder. I regel består förlagsrätten intill utgången av det femte året efter det att den senaste upplagan utgivits.

Om du vill upplåta rätten till t ex elektronisk utgivning bör det regleras i ett särskilt avtal. Upplåtelsen bör vara noggrant specificerad i avtalet och begränsas till de användningsområden förlaget visar att de behöver och kommer att vara verksamt på.

Det förekommer även att förlag vill teckna agentavtal samtidigt som förlagsavtal ingås. Om du vill ingå avtal för agentuppdrag är det viktigt att teckna ett separat agentavtal som reglerar agentens åtaganden. Sveriges Författarförbunds mönsteravtal för agentuppdrag återspeglar vad som bör innefattas i ett acceptabelt agentavtal. Mönsteravtal – Agentuppdrag finns på: www.sff.info.

Sammanfattningsvis är det viktigt att tänka på att teckna avtal på ett tidigt stadium och att inte stirra sig blind på siffror utan istället se till avtalets helhet när man bedömer erbjudandet.

Är det vanligt att man inte accepterar förlagets första bud?

Det är inte ovanligt att förlaget ger ett första avtalsförslag som sedan förhandlas mellan parterna. Det kan finnas utrymme att förhandla om t ex högre royaltys, royaltystege, högre garantihonorar, tätare utbetalningar eller kortare utgivningsfrist m.m.

Kan jag få hjälp att granska mitt avtalsförslag?

SFFs Mönsteravtal återspeglar vad som bör innefattas i ett acceptabelt förlagsavtal. *Mönsteravtal – Bok* finns på www.sff.info.

SFF erbjuder dig som är debutant en kostnadsfri granskning för att bedöma villkor och ersättningsnivåer. När du har fått ett konkret avtalsförslag från ett förlag är du välkommen att skicka in det till SFF för granskning.

För att kunna granska avtal behöver vi en kopia av ditt förlagsavtal.

Skriv till:

Juridiska avdelningen
Box 3157
103 63 Stockholm

Du kan även faxa på nummer: 08–545 132 10
Eller e-posta: juridik@sff.info

STEG 3 Avtalets innebörd/åtaganden mm.

Vad innebär ett förlagsavtal?

När du undertecknat avtalet innebär det att förlaget ”hyr” ditt verk under den tid som ni avtalat om. Förlaget har då förvärvat ensamrätten att under den avtalade tiden ge ut verket i bokform på det svenska språket. Som författare har du då kvar förfoganderätten över verket när t ex en teater, ett tv- eller filmbolag vill förvärva rätten att dramatisera verket eller om ett utländskt förlag vill köpa översättningsrätten (jfr om du också tecknat agentavtal).

Att tydligt hålla isär de rättigheter som upplåts är av central betydelse för din möjlighet att kontrollera och överblicka verkets användning.

Vilka förpliktelser har jag som författare?

Författarens viktigaste skyldigheter är att leverera ett färdigt manus i tid och att korrekturläsa manuset. En fullständig redovisning av författarens skyldigheter finns i *Mönsteravtal – Bok*.

Vilka förpliktelser har förlaget?

Förlagets skyldigheter är att publicera manuset inom överenskommen tid (i regel senast 18 månader efter manusleverans),

att marknadsföra verket och att utbetala och redovisa royalty. Samtliga förlagsåtaganden återfinns i *Mönsteravtal – Bok*.

Hur beräknas och utbetalas min ersättning?

Ersättning till författaren betalas ut i form av royalty beräknat på antingen förlagets s.k. nettointäkt eller det s.k. f-priset. SFF rekommenderar en royalty om 25,5 % (för icke illustrerade böcker) beräknat på bokens f-pris. F-priset är det pris förlaget sätter på boken vid försäljning till bokhandeln. Det finns mer information om royaltysatserna i *Mönsteravtal – Bok*.

Författaren betalar normalt själv sina sociala avgifter oavsett om man har F- eller A-skattsedel.

När får jag betalt?

De flesta författare får royalty beräknad på varje sålt exemplar (försäljningsroyalty). Förlaget betalar ett garantihonorar när du lämnar in ett tryckfärdigt manus. Garantihonoraret bör motsvara minst hälften av den beräknade royaltyn för den första upplagan. Resten av royaltyn betalas ut efter hand som boken säljs och bör redovisas minst en gång om året.